

ASYLRÄTTSCENTRUM

EFFEKTRAPPORT 2022

Asylrättscentrum
SWEDISH REFUGEE LAW CENTER

Inledning

Den här rapporten sammanställer Asylrättscentrums effekter under 2022, vad vi gjorde och vad vi åstadkom med våra insatser. Rapporten är indelad i sex kapitel som riktar in sig på organisationen och rapportens avgränsningar, förändringsteorin, resurser, prestationer, resultat och hur vi mäter. Vår rapport är uppbyggd efter Giva Sveriges riktlinjer och de siffror som skrivs inom parentes är vilket avsnitt i riktlinjerna informationen svarar mot.

Effektrapportens avgränsningar

Om Asylrättscentrum (1.1)

Asylrättscentrum är en ideell förening som arbetar för en rättssäker och konventionsenlig asylprocess. I över 30 år har vi stärkt människors rätt till skydd och hjälpt familjer att återförenas. Varje år ger vi gratis juridiskt stöd till närmare 10 000 människor som sökt asyl eller annat uppehållstillstånd i Sverige. Med vår rådgivning bidrar vi till att människor kan fatta informerade beslut i sina migrationsprocesser och få bästa möjliga förutsättningar för att kunna ta tillvara sin rätt.

Vi driver enskilda juridiska ärenden efter avslutad asylprocess, så kallade verkställighetshinder, och går ibland in som offentligt biträde eller företrädare asylsökande som ombud. Genom så kallad strategisk processföring bidrar vi till att skapa ny praxis och stärka rättssäkerheten för människor på flykt.

Hos oss arbetar personer med lång och bred erfarenhet av migrationsrätt. Genom aktuella utbildningar, rapporter och fördjupande analyser tillgängliggör vi frågor inom migrationsrätt för fler. Vi tar fram informationsmaterial på olika språk och möjliggör för människor att lättare förstå migrationsrätten och komplexa regelverk.

Vi ger stöd och sprider kunskap till yrkesverksamma inom asyl- och migrationsområdet och andra personer som på olika sätt kommer i kontakt med asylsökande. Vi har en tät dialog med beslutsfattare och experter på Migrationsverket och andra myndigheter. Vi är UNHCR:s svenska civilsamhällespartner och ingår i flera internationella samarbeten och nätverk.

Vi följer den migrationspolitiska utvecklingen och påverkar genom remissvar, möten med beslutsfattare, strategisk processföring och informationsinsatser. Vi uttalar oss ofta i media för att öka kunskapen om migrationspolitikens utveckling, analysera lagförslag eller kommentera särskilda ärenden.

Med ett brett nätverk av experter, beslutsfattare och representanter från civilsamhället, både i Sverige och internationellt, har vi en unik möjlighet att bevaka migrationsrättens utveckling och påverka rättigheterna för flyktingar och människor i migration.

Rapportens avgränsningar (1.2)

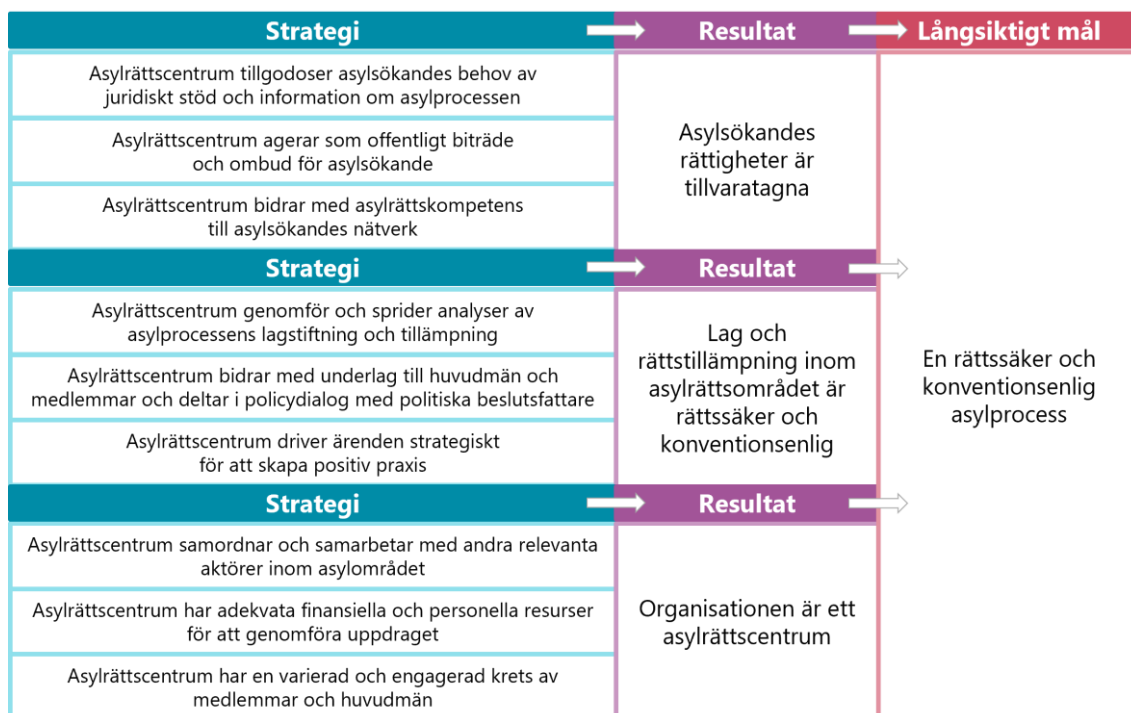
Hela Asylrättscentrums verksamhet ingår i rapporten och verksamheten som analyseras i rapporten sker i hela Sverige.

Tidsperiod (1.3)

Rapporten gäller 1 januari 2022 till 31 dec 2022.

Asylrättscentrums förändringsteori

Nedan ges en överblick av Asylrättscentrums förändringsteori.

Problemet Asylrättscentrum adresserar: Rättssäkra asylprocesser och människor som lever i utsatthet (2.1)

Det är mycket som står på spel i en asylprocess. I värsta fall kan en människa som nekats asyl utvisas till tortyr, förföljelse och död. Asylrättscentrum har sedan 1991 verkat för att den svenska asylprocessen ska vara rättssäker och att asylsökande ska kunna tillgodogöra sig sina rättigheter.

De senaste åren har den svenska migrationslagstiftningen genomgått omfattande och snabba förändringar. Dessa ändringar har implementerats utan tydliga konsekvensanalyser om hur det påverkar människor som söker asyl i Sverige och att det varit svårt att förutse hur lagen ska implementeras. Det har lett till att lika fall behandlas olika och i vissa fall till orimliga beslut.

Asylrättscentrum verkar för att den enskilde ska förstå sin asylprocess och kunna fatta välinformerade beslut, men även för att asylprocessen i Sverige är rättssäker och konventionsenlig så att samtliga som söker asyl i Sverige kan tillvarata sina rättigheter. För att uppnå detta använder vi oss av strategier som både stöttar människor som befinner sig här och nu, säkerställer att människor som behöver hjälp imorgon kan få stöd och påverkar systemet på lång sikt. Därför arbetar vi med *direktstöd*, *stöd till stöttarna* och *påverkansarbete*.

Målgrupper för Asylrättscentrums verksamhet (2.1)

Slutmålgruppen för Asylrättscentrums verksamhet är människor som sökt asyl eller uppehållstillstånd i Sverige. De är även målgruppen för vårt *direktstöd*.

För att stödet till slutmålgruppen ska säkerställas på lång sikt arbetar Asylrättscentrum även med *stöd till stöttarna*. Där är målgruppen personer som på olika sätt arbetar med eller är ideellt engagerade i stöd till människor som sökt asyl eller uppehållstillstånd i Sverige.

Slutligen riktar sig Asylrättscentrums *påverkansarbete* till målgrupper som genom sitt arbete påverkar opinionen, lagstiftningen eller mottagningssystemet. Detta för att säkerställa ett robust system där mänskliga rättigheter inte kränks.

Asylrättscentrums resurser (2.2)

Asylrättscentrums främsta resurser är våra medarbetare. Vi har ett kontor, men en stor del av vår verksamhet sker digitalt. För Asylrättscentrum handlar fördelningen och prioriteringen av resurser främst om hur vi fördelar arbetstiden mellan att stötta människor som behöver hjälp här och nu, och verksamheten som säkerställer stödet på lång sikt. Medarbetarnas arbetstid är vår främsta resurs och kostnad.

Våra aktiviteter (2.3)

Direktstöd till människor som sökt asyl eller uppehållstillstånd i Sverige

För att asylsökande ska kunna tillgodogöra sig sina rättigheter och ta välinformerade beslut ger vi gratis juridiskt stöd och publicerar informationstexter på vår hemsida. Asylrättscentrums stödverksamhet består av telefon- och mailrådgivning samt att våra jurister agerar offentliga biträden eller ombud. Vi driver ärenden både nationellt och internationellt.

Stöd till stöttarna

I Asylrättscentrums verksamhet stöttar vi även dem som stöttar. Det gör vi genom att hålla i utbildningar, ta fram stödmaterial och handböcker, ge juridisk rådgivning och bjuda in till samverkansmöten.

Påverkansarbete

En del av Asylrättscentrums arbete sker också i form av påverkansarbete. Vi arbetar kontinuerligt med att bemöta felaktig och osaklig information samt belyser rättighets- och rättssäkerhetsbrister på migrationsområdet, i samtal med beslutsfattare och i den offentliga debatten. Vi har en nära samverkan med aktörer inom civilsamhälle, näringsliv, kommuner, myndigheter, folkbildning och religiösa samfund.

Vi åskådliggör konsekvenserna av politiska beslut för att säkerställa att ny lagstiftning inte röstas igenom utan korrekt beredning och tydliga konsekvensanalyser. Vi är remissinstans vid nya lagförslag och statliga utredningar och träffar politiker och beslutsfattare, både lokalt, nationellt och internationellt, samt medverkar i internationella nätverk och påverkansinsatser. Vi driver aktiv opinionsbildning och arbetar med att värna asylrätten och stärka skyddet för mänskliga rättigheter. Genom att driva ärenden strategiskt både nationellt och internationellt vill vi bidra till att skapa ny positiv praxis inom migrationsrätten i Sverige och internationellt.

Vi för också en tät dialog med Migrationsverket och andra myndigheter i vårt dagliga arbete och vi är UNHCR:s svenska civilsamhällespartner. Vi ingår i internationella samarbeten och nätverk, särskilt med systerorganisationer inom EU. Asylrättscentrum medverkar ofta med bakgrundsinformation eller genom intervjuer och analyser i svensk och internationell media.

Effekter (2.5)

Organisationens övergripande mål är en rättssäker och konventionsenlig asylprocess. Med *rättssäker* avses förutsebarhet, likabehandling och handläggning inom rimlig tid. Med *konventionsenlig* avses att Sverige uppfyller sina internationella åtaganden. För att nå det övergripande målet har vi identifierat

ett antal effekter vi vill uppnå.

Asylsökande och deras nätverk har tillgång till juridiskt stöd

För att säkerställa att asylsökande har tillgång till en rättssäker och konventionsenlig asylprocess behöver de kunskap om asylprocessen och tillgång till juridiskt stöd. En förutsättning för att tillgången till stöd är effektivt är att det är tillgängligt för målgruppen, både i form och plats. Många asylsökande har ett nätverk av offentliga biträden gode män, psykologer, lärare eller andra engagerade personer. Dessa personer kan också vara i behov av juridisk rådgivning för att i sin tur kunna erbjuda kompetent och adekvat stöd till de asylsökande.

Alla personer som vänder sig till Asylrättscentrum kan förvänta sig att få juridiskt stöd. Inkomna frågor besvaras löpande. En effekt vi strävar efter att uppnå med vårt arbete är att fler asylsökande och papperslösa ska få tillgång till den information de behöver för att göra informerade val i sina ärenden. För att alla asylsökande som har behov av stöd även får det krävs en större insats för att alla i behov har kännedom om Asylrättscentrum och att organisationen har resurser för att ta tillgodose behovet.

Lagstiftare och tillämpare säkrar en rättssäker och konventionsenlig asylprocess

Utvecklingen har och fortsätter att gå snabbt på asylrättsområdet. Lagstiftare och tillämpare kan ha behov av tillgång till externa erfarenheter och analyser vid sitt beslutsfattande. Asylrättscentrum analyserar rättssäkerhet och konventionsenlighet i asylprocesser och verkar för att beslutsfattare beaktar analyserna. Det gör vi bland annat genom att svara på remisser, ha dialog med lagstiftare och tillämpare och bedriva kunskaphöjande insatser. Asylrättscentrum driver även ärenden strategiskt för att säkerställa att tillämpningen av lagen är rättssäker och konventionsenlig.

En effekt vi vill uppnå genom dessa aktiviteter är att belysa hur rättssäkerhet och mänskliga rättigheter värnas i lagstiftningsprocesser och vid rättstillämpning samt att beslutsfattare beaktar analyserna.

Organisationen är ett asylrättscentrum

Att vara ett asylrättscentrum innebär att vara den aktör i Sverige som samordnar engagerade och yrkesverksamma inom asylrättsområdet. Organisationen har den praktiska erfarenheten av att arbeta asylrättsligt och samtidigt asylrättslig kompetens och resurser för att långsiktigt påverka möjligheterna till en rättssäker och konventionsenlig asylprocess. Asylrättscentrum står med ett ben i den praktiska verkligheten och med ett ben i den akademiska forskningen vid de juridiska institutionerna. Den här kombinationen är en möjlighet och ett ansvar.

Effekten på längre sikt är att Asylrättscentrum samordnar centrala initiativ kring asylrätt i Sverige och att fler engagerade har anslutit sig till organisationen.

Resurser

Asylrättscentrums verksamhetskostnader (3.1 + 3.2)

Asylrättscentrums totala verksamhetskostnader för perioden är 12 532 876 kronor.

Asylrättscentrums prestationer

Direktstöd till människor som sökt asyl eller uppehållstillstånd i Sverige (4.1)

Juridisk rådgivning

Under 2022 har Asylrättscentrum erbjudit rådgivning per telefon och mail till ett stort antal asylsökande och deras nätverk. Vi har tagit emot 974 samtal under vår telefonrådgivning och besvarat 6150 mail i vår digitala rådgivning, varav 447 mail skickats från barn eller kontaktpersoner till ett barn. Under våren var vi dessvärre tvungna att stänga vår särskilda telefonrådgivning för barn då vi för närvarande saknar ekonomiska resurser för att hålla denna särskilda rådgivning öppen. Men vi fortsätter att besvara och ge stöd efter intern kapacitet.

Vi har också erbjudit drop-in-rådgivning under våren och slutet av året. Där har asylsökande fått möjlighet att träffa två av våra jurister på plats för att diskutera sitt ärende och få juridisk rådgivning. Drop-in-rådgivningen har genomförts i samarbete med ABF Stockholm som lånat ut sina lokaler för detta ändamål. Vid ett tillfälle har vi också anordnat en drop-in-rådgivning på Asylrättscentrums kontor.

Offentligt biträde och juridiskt ombud

Asylrättscentrum har under året agerat offentligt biträde eller gått in som juridiskt ombud i ca 60 ärenden. Samtidigt har organisationens jurister drivit 8 ärenden i internationella instanser. Vi har också varit ombud i ett mål som beviljades prövningstillstånd i Migrationsöverdomstolen. Målet, MIG 2022:11, gällde familjeåterförening och ledde till ett positivt avgörande som har betydelse för rätten för barn att återförenas med sina föräldrar, även om de hinner fylla 18 år under handläggningen.

Information till asylsökande

Asylrättscentrums hemsida innehåller mycket information om asyl- och migrationsprocesser. Under 2022 hade hemsidan drygt 284 000 besök. Tillgängliggörandet av information på vår hemsida skapar möjligheter för vår målgrupp att ta informerade beslut. I syfte att nå asylsökande med aktuell och relevant information publicerar vi löpande inlägg på vår hemsida som rör olika ämnen, ofta med utgångspunkt i vanliga frågor vi får.

När massflyktsdirektivet aktiverades efter Rysslands invasion av Ukraina vände sig många till Asylrättscentrum för att få juridisk rådgivning. Vi identifierade ett stort behov av att nå ut med information om regelverket och processen för att ansöka om skydd. Med anledning av detta publicerade vi flera inlägg på vår hemsida med information om situationen och tog fram en FAQ riktad till dem som omfattas av massflyktsdirektivet. Vår FAQ fanns (och fortsätter att finnas) tillgänglig på vår hemsida både på svenska och ukrainska. Dessa två inlägg var våra mest besökta under 2022 med ca 36 000 visningar totalt.

Stöd till stöttarna (4.1)

Stödet till nätverket kring asylsökande har varit en betydande del av verksamheten under 2022. Vi har genomfört samverkansavtal i olika former med ett flertal aktörer. Bland annat med 12 av Svenska kyrkans 13 stift, Rädda Barnen, Nordic Choice Hotels, Equmeniakyrkan, Transkulturellt centrum (Region Stockholm), Karolinska Institutet, Stockholms universitet, Uppsala universitet och Linköping universitet. Inom ramen för de olika avtalen erbjöd vi bland annat handledning, juridisk rådgivning och föreläsningar inom migrationsområdet.

Under året har vi hållit i 65 utbildningar riktade till olika målgrupper. Flera av de föreläsningar vi höll under år 2022 hade koppling till Ukraina, Afghanistan och Tidöavtalet.

Påverkansarbete (4.1)

Publikationer och analysarbete

Asylrättscentrum har under 2022 fortsatt att producera juridiskt informationsmaterial och analyser, både för primärmålgruppen, myndigheter och allmänheten. Vi har under året skrivit 3 remissvar och utarbetat 5 juridiska analyser och kommentarer.

Rysslands invasion av Ukraina har tvingat många människor på flykt och medfört att ett aldrig tidigare använt regelverk aktiverades under året – massflyktsdirektivet. Många har vänt sig till Asylrättscentrum för juridisk rådgivning. Vi har bevakat tolkningen och tillämpningen av regelverket för att säkerställa att de flyendes rättigheter tas tillvara. Asylrättscentrum har medverkat i olika mediesammanhang, anordnat utbildningar och drop-in-rådgivningstillfällen på olika platser i Stockholm, tagit fram en FAQ med information på svenska och ukrainska riktad till dem som omfattas av massflyktsdirektivet. Inom ramen för vårt samarbete med UNHCR har vi också publicerat en rapport som ger en överblick och analyserar Sveriges implementering av beslutet att aktivera massflyktsdirektivet.

Talibanernas maktövertagande i Afghanistan under 2021 fortsatte att påverka situationen för afghaner i Sverige under 2022. Många har vänt sig till Asylrättscentrum för att få råd och stöd i sina ärenden. Asylrättscentrum har, med stöd av UNHCR, publicerat en rapport där vi granskade Migrationsverkets bedömningar av afghanska medborgares asylansökningar efter talibanernas maktövertagande.

Inför FN:s barnrättskommittés granskning av Sveriges efterlevnad av barnkonventionen fortsatte vi under 2022 arbetet med att tillsammans med 31 andra organisationer skriva en alternativrapport där en analys av de viktigaste frågorna och områdena som kräver förbättring för att Sverige ska efterleva barnkonventionen och för att skapa ett bättre samhälle för barn presenteras. Rapporten sändes in till FN:s barnrättskommitté som underlag för kommitténs granskning och lämnades även över till socialminister Lena Hallengren. Rapporten är en bilaga till barnens rapport. Vi bilagerade även en rapport om mottagandet av ukrainska barn.

Asylrättscentrum fick för tredje gången uppdraget att skriva den årliga landrapporten om Sverige för AIDA (the Asylum Information Database), som handhas av ECRE (the European Council on Refugees and Exiles). AIDA:s landrapporter ger en heltäckande bild av asylsystemet i respektive land och används som informationskälla av bland annat EU-kommissionen, EUAA (EU:s kontor för asylfrågor) och domstolar. Att Asylrättscentrum fått uppdraget att skriva den svenska delen av AIDA-rapporten även 2022 är ett stort förtroendeuppdrag, visar på organisationens trovärdighet även internationellt och ger oss en möjlighet att påvisa problemområden som vi vill påverka framöver.

Asylrättscentrum fick för första gången uppdraget som så kallad ”country expert” för Sverige för arbetet med uppdateringen av det statslöshetsindex som ENS (the European Network on Statelessness) har hand om.

Den nya regeringen och dess samarbetsparti aviserade genom Tidöavtalet planer på ytterligare inskränkningar på migrationsområdet, bland annat gällande asylsökandes rättigheter, tillgång till offentligt biträde och rätten till familjeåterförening. Sen Tidöavtalet presenterades har vi tagit emot ett stort antal frågor om dess konsekvenser från såväl vår primära målgrupp som från allmänhet och journalister. Vi har fått flertalet förfrågningar om att hålla i utbildningar och uttala oss i media om Tidöavtalet. Vi har publicerat en kommentar till Tidöavtalet på vår hemsida och påbörjade i slutet av året ett omfattande analysarbete av samtliga punkter i det migrationsrättsliga avsnittet i Tidöavtalet.

Parallellt med den nationella utvecklingen pågår förhandlingar om ett nytt gemensamt asylsystem i EU och under våren 2023 är Sverige ordförande i Europeiska unionens råd. Asylrättscentrum har under 2022 bevakat och analyserat såväl den nationella som den europeiska utvecklingen inom asyl- och migrationsområdet och verkat för att värna asylrätten och bidra till kunskap och saktlighet i debatten. Asylrättscentrum har även stöttat andra aktörer som verkat för detta, både i Sverige och i övriga Europa.

Deltagande i externa sammanhang och media

I november medverkade Asylrättscentrum vid MR-dagarna i Örebro, där vi arrangerade två seminarier: ett tillsammans med Amnesty International Sverige och Svenska Kyrkan som handlade om myter om flyktingskap, ett inom ramen för vårt samarbete med UNHCR som handlade om flyktingskapsbedömningar i afghanska ärenden. Vi deltog även i ett seminarium som anordnades av Läkare i Världen som handlade om rätten till vård.

Under Bokmässan i Göteborg arrangerade vi tillsammans med Naturskyddsföreningen ett seminarium om länkarna mellan klimatkrisen, migranter och flyktingar och kopplingen till flyktingregelverket.

Vi närvarade också under Almedalsveckan i Visby, där vi arrangerade två seminarier, ett om EU:s vägval i migrationsfrågan samt ett på temat papperslöshet. Vi deltog även vid ett seminarium om asylrätt, flyktingmottagande och människosyn.

Några ytterligare sammanhang där vi varit synliga under året var när vi deltog vid ett seminarium under frihamnsdagarna i Göteborg, vid ett panelsamtal vid Fores lansering av sjätte utgåvan av ”Migrationsinfo för alla” och under ett seminarium med fokus på Rysslands invasion av Ukraina som anordnades av Advokatsamfundet.

Asylrättscentrum har också medverkat i flera olika mediesammanhang under året. Förutom att vi fått tre debattartiklar publicerade i DN, Göteborgsposten respektive Dagens ETC har Asylrättscentrums medarbetare medverkat i nyhetsprogram i SVT och TV4, i radioprogram samt i intervjuer i tryckt media. Utöver synlig mediamedverkan har Asylrättscentrum också vid ett stort antal tillfällen ställt upp på bakgrundsintervjuer och på så sätt bidragit med kunskap i rapporteringen.

Organisationen är ett Asylrättscentrum (4.1)

Engagerade är anslutna till organisationen

Asylrättscentrum har under året haft dialog med en rad organisationer om befintliga eller nya samarbeten, med målsättningen att bli ett ännu tydligare nav för det svenska civilsamhällets arbete med migrationsrätt, inklusive rådgivning, utbildning, analys och påverkan. Vi har inte knutit någon ny aktör till oss som medlem eller stödmedlem under 2022, men har fortsatt arbetet med att se över möjligheterna att etablera avtalsrelationer med nya aktörer, såsom kommuner, näringsliv och fackföreningar.

Vi har haft ett samarbete med ABF Stockholm under 2022, som bland annat lånat ut sina lokaler till vår drop-in-rådgivning. Detta samarbete har under året övergått till ett samverkansavtal inom ett projekt med start 2023, där vi bland annat kommer att erbjuda juridisk rådgivning och hålla i en föreläsningsserie riktad till skyddssökande från Ukraina. Projektet finansieras av Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (ESF-rådet).

Vid årsmötet röstades en ändring i Asylrättscentrums stadgar igenom som ändrade benämningen av det som tidigare kallats ”huvudmän” och ”medlemmar”, till att numera benämnas ”medlemmar”

respektive ”stödmedlemmar”. Syftet med stadgeändringen var att tydliggöra innebörden i anslutningsformerna och möjliggöra för Asylrättscentrum att erhålla statsbidrag.

Nätverk och samverkan

En annan form av dialogutbyte och samverkan med andra organisationer har skett genom deltagande i nätverk och forum. Vi har under 2022 genomfört juristgruppsmöten två gånger per månad som ett forum för kunskapsutbyte och analys, där även jurister kopplade till några av våra stödmedlemsorganisationer kan delta. Asylrättscentrum har också ingått i nätverk kring frågor som rör bland annat asylrätt i allmänhet, familjeåterförening och rätten till vård. Nätverken består av organisationer och aktörer som är verksamma inom respektive område, och dessa forum ger möjlighet att utbyta kunskap, erfarenheter och samarbeta när det är aktuellt.

Vi ingår också i ett nätverk av organisationer som samlas kring barnrättsfrågor med särskilt fokus på efterlevnad av barnkonventionen. Flera av organisationerna driver enskilda ärenden i syfte att tillförsäkra barn sina rättigheter enligt barnkonventionen. Nätverket ger möjlighet att utbyta kunskap, erfarenheter och samarbeta organisationerna emellan. Nätverket samordnas av Barnrättsbyrån.

Vi ingår även i en referensgrupp för ett forskningsprojekt rörande asylprövningen för HBTQ-asylsökande. Referensgruppen är inbjuden till två möten per år där vi diskuterar forskningsprojektets uppläggning, tar del av resultat, ger input till tolkningar, och gemensamt funderar kring hur resultaten kan användas. Projektet heter "Konsekvent asylprövning av HBTQ-asylsökande".

Asylrättscentrum har under 2022 fortsatt att vara svensk samarbetspartner till UNHCR, och har bland annat haft ett projekt med fokus på stöd till, och fortbildning av, biträden i migrationsärenden. Inom ramen för samarbetet har Asylrättscentrum under 2022 bland annat gett ut två rapporter och anordnat två välbesökta utbildningsdagar för offentliga biträden. En av rapporterna analyserade Sveriges implementering av beslutet att aktivera massflyktsdirektivet, och den andra granskade Migrationsverkets bedömningar av afghanska medborgares asylansökningar. Utbildningsdagarna inkluderade föreläsningar om bland annat situationen i Afghanistan och Ukraina, att biträda utsatta grupper i en asylprocess och att driva ärenden internationellt.

På det internationella planet har Asylrättscentrum varit medlem i European Council for Refugees and Exiles (ECRE), ett europeiskt nätverk av ideella organisationer som arbetar med asyl- och flyktingfrågor. Vi har deltagit i ECRE:s arbetsgrupper angående arbetet med ett nytt gemensamt asylsystem inom EU och i en arbetsgrupp om external affairs. Vi har också fortsatt vårt medlemskap i European Network on Statelessness (ENS) samt blivit antagen som ny medlem i EUAA:s Consultative Forum. EUAA står för European Union Agency for Asylum och forumet är EUAA:s främsta kanal för samarbete med organisationer i civilsamhället. Asylrättscentrum var även svensk medkoordinator för ELENA, ett europeiskt nätverk för mer än 500 asylrättsjurister i Europa.

Migrationsdagen

I januari 2022 anordnade vi en Migrationsdag som bestod av en förmiddag av föreläsningar som var öppna för allmänheten, samt ett strategipass under eftermiddagen som var reserverat för våra medlemmar och stödmedlemmar.

Vi hade även som ambition att utveckla konceptet ytterligare och anordna ännu en Migrationsdag som var ämnad att nå ut till en bredare målgrupp. På Världsflyktingdagen den 20 juni 2022 genomfördes denna Migrationsdag i samarbete med ABF Stockholm och UNHCR, med fokus på att utgöra en mötesplats för olika aktörer inom migrationsområdet, såsom civilsamhällesorganisationer, advokater, myndigheter, domstolar med flera. Syftet med dagen var att skapa en plats för nya möten och stärkt kunskap, diskussion och utbyten kring migrationsfrågor, och att därigenom bidra till en välinformerad och saklig samhällsdiskussion som sätter migrationsfrågor på dagordningen. Under

Migrationsdagen hölls tre seminarium med deltagare från bland annat EU-kommissionen, Uppsala universitet, Justitiedepartementet, Migrationsöverdomstolen och UNHCR.

Hur gick det?

Utvärdering av Asylrättscentrums prestationer (6.1)

Generellt

Året har präglats av betydande organisationsförändringar för Asylrättscentrum. Generalsekreterare, kommunikationsansvarig och tre jurister har under året avslutat sina anställningar, och sedan 2021 saknade organisationen även en administratör. I början av 2022 rekryterades emellertid en ny administratör som påbörjade sin tjänst i april och en ny kommunikationsansvarig rekryterades under hösten som påbörjade sin tjänst i november. Sedan generalsekreteraren avslutade sin tjänst har kanslichef agerat tillförordnad generalsekreterare.

Trots de organisationsförändringar som skett under 2022 har Asylrättscentrum fortsatt arbetet med att förbättra interna strukturer och arbetssätt på flera sätt. Vi påbörjade under hösten 2022 ett samarbete med en konsult som arbetar med organisationsutveckling i syfte att utforma en tydlig och ändamålsenlig intern struktur och rollfördelning där arbetsmiljöarbetet är en prioriterad del.

Vi har även fortsatt arbetet i team för juristerna, där teamen bland annat ansvarar för olika delar av vår rådgivande, utbildande och ärendeinriktade verksamhet. Arbetet i team har både inneburit ökad effektivitet och minskad sårbarhet, då det är lättare att täcka upp för varandra med gemensamma ansvarsområden.

Prestationer i förhållande till satta mål och tidigare resultat

Under 2022 minskade antalet telefonrådgivningstillfällen per vecka från tre till två. Detta då vi var tvungna att stänga den särskilda telefonrådgivningen för barn, eftersom vi inte har tillräckliga resurser för att hålla den öppen. Vi besvarade 974 samtal under året, vilket är ett lägre antal än de 1200 samtal vi tog emot under 2021. Bedömningen från de som besvarar rådgivningssamtalen är att en absolut majoritet av de som använder telefonrådgivningen upplever informationen som meningsfull.

Den juridiska rådgivningen vi gett via mail har även den visat en lägre siffra jämfört med föregående år. Vi gav juridisk rådgivning via mail 6150 gånger under 2022, jämfört med 7808 gånger 2021.

Antalet nyinkomna ärenden under år 2022 från sökande som inte har fått sina ärenden bedömda av oss tidigare och som vill att vi går igenom handlingarna i deras ärenden och bedömer om vi kan ge råd eller stöd var 379. Detta är en lägre siffra än föregående år då antalet var 412. Ett ärende kan bestå av flera individer när det är fråga om familjer. Utöver de nyinkomna ärendena från sökande vars ärenden vi inte har bedömt tidigare återkommer också relativt många för att få en ny bedömning utifrån ändrade förutsättningar.

Under 2022 drev vi ca 60 ärenden som ombud eller offentligt biträde, vilket är en år ett större antal än föregående år då vi drev 50 ärenden. Vi har också drivit åtta ärenden strategiskt internationellt, vilket var ett högre antal än de sex ärenden som drevs under 2021.

Under 2022 genomförde vi 65 utbildningar, vilket är en lägre siffra jämfört med år 2021 då vi höll i 84 utbildningar. Majoriteten av de utbildningar vi håller sker dock inom ramen för våra samverkansavtal som kan anpassas efter samverkanspartens behov från år till år. Antalet utbildningar kan därför variera från ett år till ett annat om samverkansparten ser ett större behov av att utöka det juridiska stödet. Det är positivt att så gott som alla Asylrättscentrums avtalspartners prioriterat fortsatt samarbete under 2023.

Som ett steg i ledet för att utveckla det juridiska analys- och påverkansarbetet var en målsättning för 2022 att Asylrättscentrum skulle ta fram en kommunikationsplan för året med tillhörande kalendarium och metoder för förenklad uppföljning. Där mötte vi en utmaning eftersom vi under en

stor del av året inte hade en kommunikationsansvarig på plats. I slutet av 2022 anställdes en ny kommunikationsansvarig som fortsätter arbetet med organisationens kommunikationsplan under 2023.

Vi var även tvungna att pausa utskicket av vårt nyhetsbrev under våren till följd av att vi saknade en kommunikationsansvarig på Asylrättscentrum. Nyhetsbrevet är en värdefull kanal för att sprida information till medlemmar respektive stödmedlemmar och utskicken kommer att kunna återupptas i vanlig ordning under 2023.

Spridningen av våra övriga texter sker via vår hemsida och vår Facebook-sida där antalet som följer oss ökade från 2132 till 2450 under året. På Twitter ökade vår följarskara från 1683 till 1782.

En del av arbetet som planerades för året var att utveckla vår hemsida med tydligare presentationer, kontaktvägar och funktioner. Arbetet med förbättrad tillgänglighet på hemsidan var också tänkt att inkludera mer målgruppsanpassat innehåll och ökad spridning av informationen. Till följd av att vi under större delen av året saknat en kommunikationsansvarig har vi inte kunnat genomföra utvecklingsarbetet med hemsidan i den takt vi planerat. Vi har utvecklat tydligare presentationer och kontaktvägar, men utöver det hållit oss till att underhålla och uppdatera hemsidan i vanlig ordning. Trafiken till vår hemsida har trots detta ökat jämfört med föregående år. Vi ökade antalet totala visningar av hemsidan till drygt 284 000 under 2022 jämfört med drygt 215 000 under 2021.

Utvärdering och analys

Om vi ska sammanfatta år 2022 på ett övergripande plan har vi både tagit kliv framåt och bakåt. Vi har enligt statistiken visat på färre enskilda rådgivningsinsatser under året samtidigt vår synlighet ökat. Vi har också drivit fler ärenden både nationellt och internationellt jämfört med föregående år.

Asylrättscentrum har en utmaning när det gäller att utvärdera lagda resurser och utfall på våra aktiviteter som riktar sig till människor som sökt asyl eller uppehållstillstånd i Sverige. När det gäller telefonrådgivningen kan vi se antalet besvarade samtal och antalet timmar vi har haft rådgivning. Mailrådgivningen är svårare att beräkna resurs och effekt av då juristerna inte schemaläggs på samma sätt och att vi inte kan mäta effektiviteten i mailsvaren.

När det gäller de ärenden vi driver finns även där utmaningar att mäta effektiviteten av lagda resurser. Detta då många ärenden pågår över flera år och det dessutom kan vara så att en person har fått en rättssäker process trots att det inte resulterat i ett uppehållstillstånd. De personer som vänder sig till oss för att få stöd, har fått stöd, och de har ofta inte någon annan att vända sig till.

Anledningarna till att vår juridiska rådgivning och antalet nyinkomna ärenden visat lägre siffror under 2022 kan vara flera. De senaste årens minskning i antalet asylsökande i Sverige, bland annat som en konsekvens av pandemin, har sannolikt betydelse. Att vi har stängt den särskilda telefonrådgivningen för barn är en faktor som haft förmodad betydelse. Även de senaste årens insatser för effektivisering av vårt interna arbete med juridisk rådgivning kan också vara en påverkande faktor på antalet inkomna ärende, då bedömningar och besked ges i ett tidigare skede av kontakten där det är möjligt och därför inte resulterar i att vi inte får in handlingar och registrerar det som ett ärende. Andra möjliga omständigheter att beakta är att Migrationsverket prioriterade arbete med ärenden som omfattas av massflyktsdirektivet. Gällande massflyktsdirektivet har vi också tagit fram en FAQ på svenska och ukrainska som blev mycket välbesökt, vilket i sig kan ha påverkat antalet frågor som annars skulle nått oss via mail eller telefon. Trots att rådgivningskontakterna har minskat har de inte gått ner i motsvarande takt som minskningen av antalet asylsökande i Sverige. Att trycket på vår rådgivning fortsatt är så pass högt beror troligtvis på att personer återkommer i nya migrationsprocesser som en följd av de tidsbegränsade uppehållstillstånden samt Migrationsverkets ökade arbete med återkallelse av uppehållstillstånd.

En framgång för år 2022 är att vi ökat vår synlighet under året generellt både vad gäller antalet besök på hemsidan, spridningen av våra inlägg och följare på sociala medier. Vi har också vidhållit frekvent kontakt med och synlighet i media. Det talar för att arbetet för ökad synlighet och tillgänglighet har haft resultat; att vi når ut bredare med vår information och att förtroendet för vår expertis är fortsatt hög. Detta trots att vi under större delen av året saknat en kommunikationsansvarig och därför varit tvungna att pausa exempelvis nyhetsbrevet, arbetet med kommunikationsplan och visst utvecklingsarbete gällande hemsidan.

Asylrättscentrums lärdomar: hur vi ska upprätthålla och förbättra resultatet i framtiden (6.3)

Mot bakgrund av lärdomarna från 2022 har Asylrättscentrum valt att fokusera på ett antal områden för året som kommer.

Kärnverksamhet och tillgänglighet

Att värna och utveckla kärnverksamheten – att erbjuda gratis kvalificerad juridisk rådgivning och stöd till enskilda människor som saknar tillgång till kvalitativ rådgivning på annat sätt – fortsätter att vara ett fokusområde under 2023. Asylrättscentrum kommer även att arbeta med att ännu tydligare definiera vad begreppet ”kärnverksamhet” avser och målen för den delen av vår verksamhet.

Arbetet med att förbättra tillgängligheten till Asylrättscentrums allmänna rådgivning har sedan hösten 2021 haft hög prioritet med målsättningen att kraftigt korta väntetider och att skillnaderna i tillgänglighet mellan ärenden som kommer in genom samverkansavtalen respektive ordinarie ”allmänna” rådgivningskanaler ska minska. Arbetet med detta har upprätthållits under år 2022 och kommer att fortsätta år 2023. Rådgivningsformerna kommer fortsätta att vidareutvecklas under år 2023 för att bli så ändamålsenliga som möjligt.

Asylrättscentrum arbetar för förbättrad synlighet och tillgänglighet på hemsidan för att uppnå ökad målgruppsanpassning och spridning av vårt material och våra analyser. Vi ser ett ökat behov av att löpande uppdatera hemsidan med relevant material då efterfrågan på information om asylrätt och migrationsfrågor ökat bland allmänheten. Asylrättscentrum kommer också se över möjligheten att ta fram en årlig rapport som lyfter fram de mest relevanta delarna av de olika rapporter och analyser som vi tagit fram under verksamhetsåret.

Varumärkestärkande och långsiktig finansiering

De senaste åren har vi sett att samarbetspartners och andra aktörer drar ner på verksamheter som riktar sig till asylsökande och att möjligheten att söka finansiering för våra frågor minskar. Samtidigt ser vi hur behovet hos målgruppen blir alltmer komplext och resurskrävande. De tillfälliga uppehållstillstånden gör att personer behöver hjälp under längre tid och ökade krav för svenskt medborgarskap kommer ytterligare att förstärka detta. För att Asylrättscentrum fortsatt ska kunna stötta en av de mest utsatta grupperna i samhället behöver vi i nära samarbete med medlemmarna hitta långsiktig och diversifierad finansiering samt nya samarbetsmodeller.

Asylrättscentrum kommer under 2023 fortsatt ha dialog med organisationer om befintliga eller nya samarbeten, med målsättningen att bli ett ännu tydligare nav för det svenska civilsamhällets arbete med migrationsrätt, inklusive rådgivning, utbildning, analys och påverkan. Dialogen med nya möjliga medlemmar, stödmedlemmar och avtalspartners fortsätter under 2023.

Asylrättscentrum kommer under det kommande året fortsätta arbetet med utveckling av nya avtalsrelationer med bland annat kommuner, näringsliv och fackföreningar. Målsättningen är att ge förutsättningar för nya avtal vilket i sin tur kan möjliggöra personalförstärkningar av

Asylrättscentrum. Asylrättscentrum ska även undersöka eventuella andra sätt att stödja verksamheten, både för privatpersoner och institutionella aktörer.

Vi fick mycket positiv respons på Migrationsdagen som Asylrättscentrum anordnade i juni 2022 och avser att genomföra en liknande dag år 2023 under förutsättning att resurser finns.

Asylrättscentrum kommer under år 2023 se över hur vår kommunikation kan utvecklas och nå ännu fler, bland annat genom sociala medier, digitala kampanjer, nyhetsbrev och hemsidan. Detta för att skapa en sammanhållen och tydlig kommunikation som stärker Asylrättscentrums varumärke och allmänhetens kännedom om vår organisation.

Juridisk analys och påverkan

Asylrättscentrums mediemedverkan har ökat under år 2022 och vi kommer att se över hur vi kan arbeta mer systematiskt och strategiskt med juridisk analys, mediemedverkan och påverkan. Inte minst kommer detta bli relevant kopplat till det arbete som kommer att följa av de förslag som har presenterats i Tidöavtalet och det svenska ordförandeskapet i Europeiska unionens råd.

Under år 2022 har Asylrättscentrum haft en ökad närvaro på platser som Almedalsveckan, Bokmässan och MR-dagarna för att nå ut med våra analyser och budskap. Detta är något vi avser att fortsätta med under år 2023, i mån av resurser.

Interna strukturer och arbetsätt

Asylrättscentrum kommer under år 2023 att arbeta vidare med att utforma en tydlig och ändamålsenlig intern struktur och rollfördelning där arbetsmiljöarbetet är en prioriterad del av detta. Vi kommer också att se över hur vi kan utveckla formerna för intern kunskapsöverföring. Asylrättscentrum avser även att under år 2023 fortsatt se över behovet av och förutsättningarna för olika systemstöd för att kunna effektivisera verksamheten, underlätta för uppföljning och rapportering samt minska sårbarheten.

Asylrättscentrum avser att fortsätta se över verksamhetens styrdokument, och utvärdera om det finns behov av revidering och om det finns vinster att göra i form av mer enhetlighet, ändamålsenlighet och effektivare former för hur de tas fram.

Så mäter vi

Definitioner för de mått vi använder för att mäta prestationer (7.1)

Asylrättscentrum arbetar med resultatnriktad styrning. Föreningen har definierat mål, resultat och strategier för verksamheten som utmynnar i konkreta aktiviteter. Resultaten mäts kvantitativt, genom insamlande av statistik, och kvalitativt, genom analys.

Slutsatserna från utvärderingen bidrar till att planera arbetet framåt. Aktiviteterna anpassas, byts ut och fokus justeras mot bakgrund av analyserna. Styrelsen följer upp och utvärderar verksamheten två gånger per år och tar ställning till riskanalys.

Asylrättscentrum mäter hur många asylsökande som har fått juridiskt stöd från organisationen, vi mäter antal besvarade samtal, mail och drivna ärenden. Stödet till de som i sin tur stöttar asylsökande mäts i antal insatser och i vilken utsträckning det har varit meningsfullt för de som tagit del av dem. Vi räknar antal utbildningar vi genomför och antal läsare och räckvidden av analyser och kompetensutvecklingsmaterial som vi publicerar.

Omdöme av insatser utvärderas genom direkta frågor eller enkäter. Ibland är det beställaren av en

utbildning som genomför utvärdering och ibland gör vi det själva. Då Asylrättscentrum stöttar de människor som inte har någon annanstans att vända sig är antalet som vi kan hjälpa i sig en effekt av vårt arbete.

Medarbetare dokumenterar ärenden, rådgivning samt utfall i ärenden. Även de ärenden som drivs strategiskt och dess utfall dokumenteras. Antalet personer som tar del av information kring asylrätt mäts och likaså antalet biträden som har tagit del av kompetensutveckling samt i vilken utsträckning de har använt kunskapen. Antalet insatser för samordning och spridning av analys dokumenteras.

Asylrättscentrum följer också utvecklingen av antalet kontakter via sociala medier, antalet följare på Twitter och Facebook, prenumeranter på nyhetsbrev och besökare på hemsidan. Vi räknar antal läsare av opinionsbildande texter, och spridning av våra analyser. Vi räknar även antal möten vi har med politiker, opinionsbildare och beslutsfattare.